



HOLLANDS GROEN MOET JE DOEN!

*“Verbeter de wereld,
begin in Zoeterwoude,
op je eigen erf”*



Topselectie inheemse tuinplanten

voor meer bestuivers
in Zoeterwoude en omgeving



Coen Franken

Doe mee!



In welke gemeente wordt meer soortenrijkdom gemeten?



- A. Landelijk: Zoeterwoude***
- B. Stedelijk: Leiden***

Soorten bestuivers

Foto: Menno Reemer EIS kenniscentrum - klokjesbij



Wilde bijen (incl. hommels)

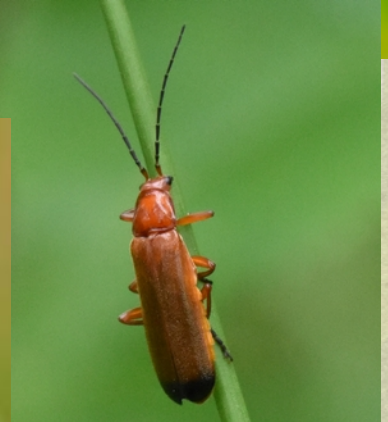
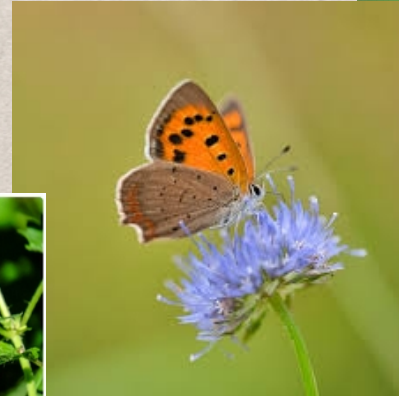
Zweefvliegen

Vlinders

Kevers

Wantsen

Honingbijen

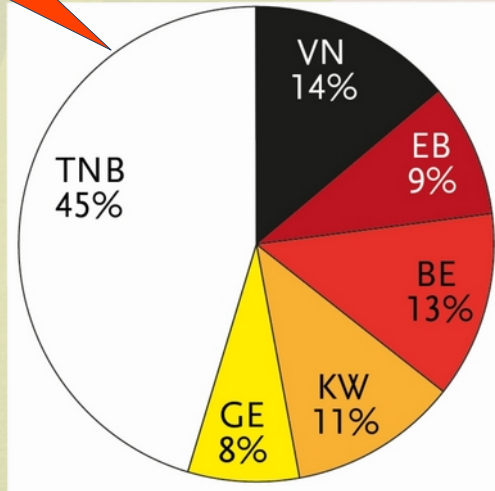


Veldhommel

Fotos boven: Menno Reemer EIS kenniscentrum

Rode lijst soorten
wilde bijen

bestuivers.nl/rodelijst



Wat is de afname van het aantal volume belangrijke insecten in Nederland sinds 1990?

Meer of minder dan 50%?

nemer gemiddeld 1 uur en 20 minuten reistijd. Dat blijkt uit onderzoek door het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en TNO onder 60.000 werkenden. Pakweg 5 miljoen Nederlanders werken geregeld vanachter de keukentafel. De belangrijkste reden is dat ze hun baan en privé-leven hierdoor beter kunnen combineren.

Aantal zweefvliegen gaat nog harder achteruit dan de bijen

Leiden ■ Zweefvliegen sterven sinds de jaren negentig van de vorige eeuw veel sneller uit dan wilde bijen. Onderzoekers namen jarenlang aan dat de soorten bijen in Nederland veel sneller achteruitgaan dan de aantallen zweefvliegen. Uit een nieuwe studie blijkt nu echter dat het tempo waarin soorten zweefvliegen verdwijnen tweemaal hoger is dan het dat van de wilde bijen, aldus EIS.



Zweiflieg

FOTO ANP

Zweefvliegen en bijen zorgen voor ongeveer driekwart van de bestuiving van gewassen en wilde planten. Nu blijkt dat het

tie van neonicotinoiden als gewasbeschermingsmiddel.

Sinds deze middelen worden

onde
zijn e
passa
geraa
werd
traag
je rec
ment
re vra

1 Ho
geraakt
Volgens
plannen
passagie
dere oo
was er
een stor
dingsyst
lijks vli
Schipho
Airport.
de dag
noordwe
De me
ting voor
natie me
Kaagbaan



Hoe staan we er voor in Zoeterwoude?

1. Tuinen in de wijk
2. Bedrijfsterreinen

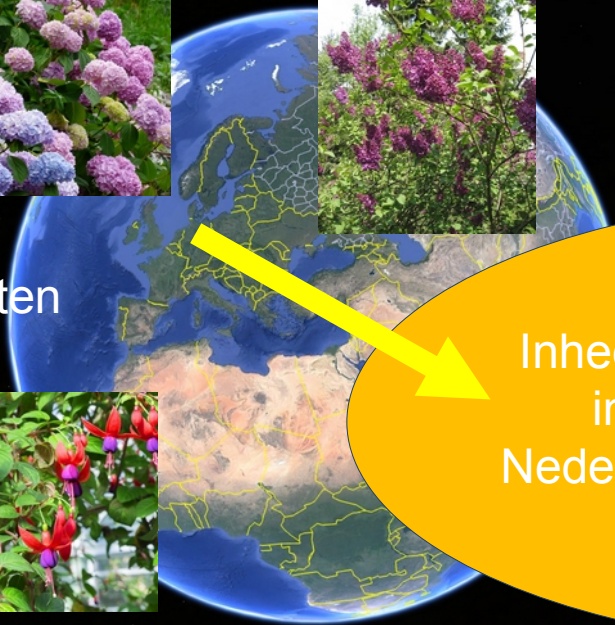


Schat het aantal % m2 inheemse planten
op jouw terrein





Exoten



Inheems
in
Nederland

Streekeigen
Zoeterwoude
"Hollands"



Wat is inheems?

Onze omstandigheden

- grond:**
- Veen, rivier- en zeeklei
- klimaat:**
- Zonuren, wind,
- temperatuur-verschillen, neerslag, etc
- landinrichting:**
- Hoogteverschillen, klein/grootschaligheid,
- diversiteit beplanting / gewassen,
- waterstand, verhardingen, etc.

Soorten planten

1. **Bomen**
2. **Struiken (/heesters)**
3. **'Planten' (/kruiden)**



Els



(schiet)wilg



Braam



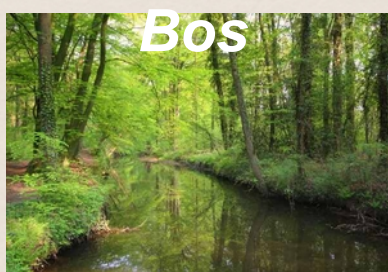
Lijsterbes



Knoopkruid



Koninginnekruid



Tuinplanten -ingedeeld naar natuurlijk terrein-



Voordelen inheemse beplanting

(nut voor mens en dier)

1. **Voedsel**
(nectar, bessen, bladeren, hout, ...)
2. **Verblijf**
(beschutting, schuilplaats, nestelplaats)
3. **Robuust ecosysteem**
(onderlinge relaties dieren- en planten)
4. **Basis voor biodiversiteit**
(soortenrijkdom en genetische variatie)



Ervaringen met (inheemse) beplanting

1. *Zaaien in de volle grond?
weinig zinvol*
2. *Levensvatbaar / sterk
(weinig onderhoud)*
3. *Vermeerderd zich makkelijk*

*Tip:
Bedek je grond met
bodembedekkers voor
minimaal onderhoud*



Gewone brunel

Hoe herken je inheemse tuinplanten? (indicatief)

1. *Verliezen blad in het najaar*
2. *Bloeien veelal niet in het najaar/winter*
3. *Vraat aan blad en vrucht door insecten en vogels*
4. *Bloemen trekken vele insecten
(niet alleen honingbijen)*



Gewone rolklaver

Bijvriendelijke tuinplanten

-ga voor gifvrij en natuurlijk-

- Liefst streekeigen / beter geen exoten
- Ongemodificeerd / geen cultivars
- Geen pesticiden / chemische stoffen



CAUTION

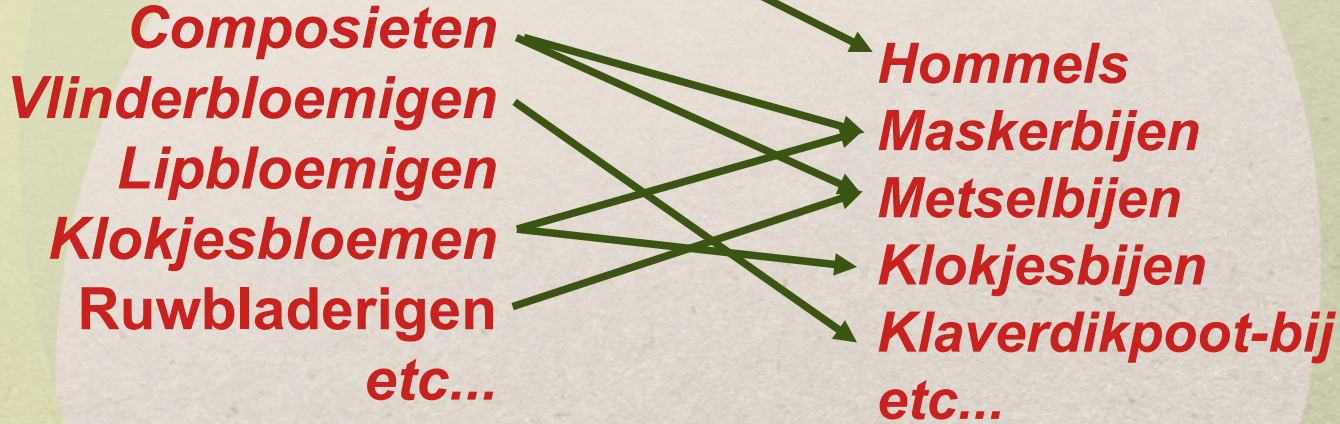


Pesticide



Plantenfamilies (+/- 180)

Wilde bijenfamilies (+/-70)



Belangrijk:

- Specialisatie stuifmeel
- Tonglengte

Kies voor natuurlijke diversiteit
Varieer je beplanting!





-maximaal groen- Welke ruimte heb jij beschikbaar?

**gazon / bermen / weiden
boomgaard
tuinborders
gevels / schuttingen
oevers / sloten / vijvers
terras / balkons
stoepen / paden / parkeerplaats
...**

Waar te beginnen?

- Bijpoort gids / topselectie tuinplanten
- Zoeterwoudse inspiratietuinen
- Bijpoort-ambassadeurs



Topselectie inheemse hollandse planten (alfabetisch)

Beemdkroon
Bernagie / komkommerkruid
Betonie / koortskruid
Bieslook
Boerenwormkruid
Bosandoorn
Dagkoekoeksbloem
Echte gamander (muurgamander)
Echte guldenroede
Echte valeriaan
Ezelsoor / wollige andoorn
Gevlekt longkruid
Gewone brunel
Gewone margriet
Gewone rolklaver
Gewone smeewortel
Gewoon duizendblad
Groot kaasjeskruid
Grote kaardenbol
Grote kattenstaart
Grote teunisbloem
Grote wederik
Gulden sleutelbloem
Hemelsleutel

IJzerhard
Kluwenklokje
Knoopkruid
Koninginnekruid
Kruipend zenegroen
Kruipklokje / klokjesbloem
Lange ereprijs / grote ereprijs
Moerasandoorn
Moerasrolklaver
Moerasspirea
Muskuskaasjeskruid
Prachtklokje
Ruig klokje - ruigklokje
Sint janskruid / Frans hertshooi
Slangenkruid
Slanke sleutelbloem
Stokroos
Veldsalie
Vingerhoedskruid
Vlasbekje
Wilde akelei / tuinakelei
Wilde marjolein - Oregano
Zwarte toorts

Topselectie bomen en struiken

Heb je de ruimte en wil je voor onze bestuivers en andere om ons heen levende dieren meer diversiteit in je tuin of terrein bieden, dan is er volop keuze:

Struiken

Aalbes (*ribes rubrum*)
Brem (*cytiscus scoparius*)
Eenstijlige meidoorn (*crataegus monogyna*)
Framboos (*rubus idaeus*)
Glansmispel (*photinia villosa/-x fraseri*)
Hondsroos (*rosa canina*)
Hulst (*ilex aquifolium*)
Kruipwilg (*salix repens*)
Kruisbes (*ribes uva-crispa*)
Mahonie (*berberis aquifolium*)
Sneeuwbal (*viburnum tinus*)
Sleedoorn (*prunus spinosa*)
Spaanse aak (*acer campestre*)
Sporkehout / vuilboom (*rhamnus frangula*)
Struikhei (*clitonia vulgaris*)
Trosbes (*vaccinium corymbosum*)
Vlier (*sambucus nigra*)
Vuurdoorn (*pyracantha coccinea*)
Wegedoorn (*Rhamnus cathartica*)
Wilde liguster (*ligustrum vulgaris*)

Bomen

(* belangrijk voor bestuivers)
Berk (*betula*)
Bittere wilg (*salix purpurea*) *
Boswilg (*salix caprea*) *
Gele kornoelje (*cornus mas*) *
Gewone es (*fraxinus excelsior*)
Gewone esdoorn (*acer pseudoplatanus*) *
Hollandse linde (*tillia vulgaris/-x europaea*) *
Kerspruim (*prunus cerasifera*) *
Lijsterbes (*sorbus aucuparia*) *
Schieterwilg (*salix alba*) *
Winterik (*quercus petraea*) *
Winterlinde (*tilia cordata*) *
Zomereik (*quercus robur*) *
Zomerlinde (*tilia platyphyllos*) *
Zwarte els (*alnus glutinosa*)

Fruitbomen

Appel (*malus sylvestris*) *
Kers (*prunus* en ondersoorten) *
Peer (*pyrus communis/pyrus calleryana*) *
Pruim (*prunus domestica*) *

Klimplanten

Heggenrank (*bryonia dioica*)
Klimop (*hedera helix*)
Wilde kamperfoelie (*lonycera periclymenum*)

Maak van je gazon en berm een bloemenparadijs

Het gazon en de berm is potentieel jaarrond een perfect bloemenparadijs. Zaaïen is niet nodig en meestal zinloos: onderstaande belangrijke bijenplantjes komen vanzelf op als je het gazon en de berm op natuurlijke wijze onderhoudt. Het mooie is dat dit weerbaarder groen oplevert en maaiwerk scheelt.

Topselectie bloemrijke kruiden

Boterbloem (diverse soorten)
Gewoon biggenkruid
Gewone brunel
Gewone rolklaver
Hondsdrat
Klein streepzaad
Kleine klaver

Madeliefje
Oranje havikskruid
Paardenbloem
Pinksterbloem
Rode klaver
Witte klaver



Koninginnekruid



Grote kattenstaart



Gewoon duizendblad



Help
de wilde bijen

Gewoon duizendblad 12

(*Achillea millefolium*)



1

Introductie

- Langbloeiende zomerplant
- Streekeigen in Zoeterwoude en omgeving
- Aantrekkelijk voor bestuivers met korte tong
- Taaie plant die goed tegen droogte en volle zon kan

2

Eigenschappen

- Inheems, composietenfamilie
- Vaste plant, hoogte 25 tot 50 cm
- Bloeitijd juni tot mogelijk zelfs in november
- Geschikt voor plantenbak of pot

3

Aantrekkelijk voor bestuivers

- Vele algemene soorten wilde bijen, waaronder maskerbijen, zandbijen, zijdebijen en hommels
- Zweefvliegen
- Vlinders

Samen maken we het bijenlandschap

lokaal, natuurvriendelijk en biologisch



Help
de wilde bijen

Grote kattenstaart 22

(*Lythrum salicaria*)



1

Introductie

- Indrukwekkende, makkelijke en bloemrijke zomerbloeier
- Streekeigen in Zoeterwoude en omgeving
- Alleskunner: geschikt voor elke grondsoort, doet het goed op droge, maar ook op vochtige grond

2

Eigenschappen

- Inheems, kattenstaartfamilie
- Vaste plant, hoogte 60 tot 120 cm
- Bloeitijd juni tot september
- Essentiële stuifmeelleverancier voor de kattenstaart-dikpootbij

3

Aantrekkelijk voor bestuivers

- Wilde bijen zoals grote bladsnijder, grote wolbij, tuinbladsnijder, hommels
- Belangrijke plant voor dagvlinders

Samen maken we het bijenlandschap

lokaal, natuurvriendelijk en biologisch





Help
de wilde bijen

Help
de wilde bijen

Muskokaasjeskruid 33

(Malva moschata)

Hemelsleutel 19

(Hylotelephium telephium)

1

Introductie

- Weelderige bloemrijke zomerbloei
- Streekeigen in Zoeterwoude en omgeving
- Vruchtjes vormen een voorgesneden kaasje

1

Introductie

- Sterke najaarsbloei
- Streekeigen in Zoeterwoude en omgeving
- Stelt weinig eisen aan de grondsoort
- kan zowel tegen vochtige als droge warme zanderige plaatsen

2

Eigenschappen

- Inheems, kaasjeskruidfamilie
- Vaste plant, hoogte 30 tot 70 cm
- Bloeitijd juli, augustus, september
- licht vochtig tot vochtige grond

2

Eigenschappen

- Inheems, vetplantenfamilie
- Vaste plant, hoogte 30 tot 60 cm
- Bloeitijd van juli tot september, mogelijk zelfs nog in oktober
- Belangrijk voor hommels en andere najaarsbijen

3

Aantrekkelijk voor bestuivers

- Vele soorten wilde bijen zoals zandbijen, groefbijen, tronkenbij, klokjesbijen en hommels
- Diverse soorten vlinders

3

Aantrekkelijk voor bestuivers

- Vooral zandbijen, hommels
- Zweefvliegen
- Vlinders



Samen maken we het bijenlandschap
lokaal, natuurvriendelijk en biologisch

Samen maken we het bijenlandschap
lokaal, natuurvriendelijk en biologisch



Meer weten?

Wilde bijen helpen
bijenlandschap.nl/wijkbij
(campagne provincie Zuid-Holland)

wildebijen.nl
(wilde bijenfamilies en hun plantenvoorkeuren)

Wilde planten
insectenplanten.nl
(plantenfamilies en bijpassende wilde bijen)

Natuurlijke tuin, terrein en water
maakgrijsgroener.nl
milieucentraal.nl
nederlandzoemt.nl

Aanbevolen boeken





Sluit je aan!

mail naar **bijpoortzoeterwoude@gmail.com**